

OBČIANSKA NÁUKA

CHARAKTERISTIKA PREDMETU

Predmet občianska náuka je koncipovaný tak, aby svojim obsahom pomáhal žiakovi orientovať sa v sociálnej realite a ich začleňovaní do rôznych spoločenských vzťahov a väzieb. Otvára cestu k realistickému sebapoznávaniu a poznávaniu osobnosti druhých ľudí a k pochopeniu vlastného konania i konania druhých ľudí v kontexte rôznych životných situácií. Oboznamuje žiakov so vzťahmi v rodine a v škole, činnosťou dôležitých politických inštitúcií a orgánov a s možnými spôsobmi zapojenia sa jednotlivcov do občianskeho života. Rozvíja občianske a právne vedomie žiakov, posilňuje zmysel jednotlivcov pre osobnú i občiansku zodpovednosť a motivuje žiakov k aktívnej účasti na živote demokratickej spoločnosti. Oboznamuje so základným kategoriálno-pojmovým aparátom filozofie, prezentuje filozofiu a jej dejiny ako určité laboratórium ľudského myslenia. Štátny vzdelávací program pre tento predmet je určený štvorročným a päťročným študijným odborom stredných odborných škôl.

CIELE PREDMETU

Žiaci

- pochopia jedinečnosť a neopakovateľnosť každého človeka v spoločnosti,
- utvoria si vedomie vlastnej identity a identity druhých ľudí,
- akceptujú vlastnú osobnosť a osobnosť druhých ľudí,
- zorientujú sa v spoločenských, politických a právnych faktoch, tvoriacich rámec každodenného života,
- uvedomia si práva a povinnosti občana Slovenskej republiky,

- rešpektujú základné princípy demokracie a tolerancie,
- uplatnia vhodné komunikačné prostriedky k vyjadrovaniu vlastných myšlienok, citov, názorov a postojov, k obhajovaniu vlastných postojov a k primeranému obhajovaniu svojich práv,
- nadobudnú rešpekt ku kultúrnym, náboženským a iným odlišnostiam ľudí a spoločenským,
- zvládnu základný kategoriálny-pojmový aparát filozofie,
- prezentujú filozofiu a jej dejiny ako určité laboratórium ľudského myslenia a výkony jednotlivých filozofov ako inšpirujúcu ukážku toho, ako sa ľudské myslenie rodilo, v čase menilo a precizovalo v strete s inými myšlienkovými platformami,
- rešpektujú a uplatňujú mravné princípy a pravidlá spoločenského spolunažívania a prebratie zodpovednosti za vlastné názory, správanie sa a dôsledky konania.

VZDELÁVACÍ ŠTANDARD

Žiaci po absolvovaní daného študijného odboru

Výkonový štandard	Obsahový štandard	Tematický celok
<ul style="list-style-type: none"> • uvedú možné spôsoby ľudského vnímania, prežívania a poznávania skutočnosti • určia faktory, ovplyvňujúce sebapoznávanie a poznávanie druhých ľudí • vysvetlia príčiny a spôsoby odlišností ľudí v prejavoch správania • porovnajú rôzne metódy učenia, poznajú a uplatnia zásady duševnej hygieny • identifikujú príčiny stresu a uvedú dôsledky stresu • využijú získané poznatky pri sebapoznávaní, poznávaní druhých ľudí, voľbe profesijnej orientácie • uvedú vhodné spôsoby vyrovnávania sa s náročnými životnými skúsenosťami <p>uvedú na príkladoch zo života rôzne vplyvy na</p>	<p>Podstata ľudskej jedinečnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> • psychika • vnímanie, pozorovanie, pamäť, myslenie • emócie <p>Osobnosť človeka</p> <ul style="list-style-type: none"> • osobnosť, identita • temperament • schopnosti • motívy a postoje • učenie • duševná hygiena • zdravie a stres • poradenstvo 	<p>Človek ako jedinec</p>

<p>vnímanie a poznávanie človeka</p>		
<ul style="list-style-type: none"> • objasnia významnosť procesu socializácie ľudskej bytosti • popíšu sociálne roly, ktoré v svojom živote prežívajú • uplatnia spoločensky vhodné spôsoby komunikácie vo formálnych a neformálnych vzťahoch • uvedú dôsledky predsudkov a nerešpektovania odlišností príslušníkov rôznych sociálnych skupín • vysvetlia rozdiely v jednotlivých typoch rodín • uvedú podmienky vzniku manželstva • poznajú práva a povinnosti v škole • ilustrujú na príkladoch možnosti angažovanie sa v školskom prostredí • obhája svoju verziu racionálneho využívania 	<p>Proces socializácie</p> <ul style="list-style-type: none"> • socializácia • sociálne vzťahy • sociálne skupiny • sociálne roly • sociálne pozície • medziľudská komunikácia <p>Sociálne procesy</p> <p>rodina</p> <ul style="list-style-type: none"> • funkcie rodiny • typy rodín • partnerské vzťahy, manželstvo, rodičovstvo <p>škola a jej súčasti</p> <ul style="list-style-type: none"> • rola žiaka a pedagóga • školská trieda, vzťahy • práva a povinnosti v škole 	<p>Človek a spoločnosť</p>

<p>voľného času</p> <ul style="list-style-type: none"> • objasnia podstatu niektorých vybraných sociálnych problémov súčasnosti • uvedú niektoré spoločenské organizácie a inštitúcie vo svojom okolí pracujúce s mládežou • vysvetlia svoje chápanie kultúrnej identity • popíšu možné dopady sociálno-patologického správania na jedinca a spoločnosť 	<ul style="list-style-type: none"> • školská samospráva • škola a rodina <p>voľný čas a aktivity mladých ľudí</p> <ul style="list-style-type: none"> • záujmy • rovesnícke skupiny • spoločenské organizácie a inštitúcie <p>Sociálne fenomény</p> <ul style="list-style-type: none"> • kultúra, kultúrna identita • normy správania • deviácie • sociálne problémy (kriminalita, extrémizmus) 	
<ul style="list-style-type: none"> • objasnia význam občianstva pre človeka • rozlíšia občianske práva a občianske povinnosti • analyzujú na vybraných príkladoch z histórie a súčasnosti mechanizmus fungovania štátu • vysvetlia funkciu ústavy v štáte i oblasti, ktoré 	<p>Občan a občianstvo</p> <ul style="list-style-type: none"> • proces formovania občianskej spoločnosti • občianske práva a povinnosti • občianske iniciatívy • regionálna správa a samospráva 	<p>Občan a štát</p>

<p>upravuje</p> <ul style="list-style-type: none">• objasnia príčiny rozdelenia štátnej moci v SR na tri nezávislé zložky• porovnajú funkcie a úlohy orgánov štátnej moci SR• charakterizujú podstatu demokracie• porovnajú na vybraných príkladoch demokratické a nedemokratické formy riadenia spoločnosti• objasnia podstatu a význam politického pluralizmu pre život v štáte• charakterizujú podstatu komunálnych, parlamentných a prezidentských volieb• rozlíšia spôsoby volieb• vysvetlia dôležitosť jednotlivých zložiek politického systému• uvedú príklady, ako môže občan ovplyvňovať spoločenské dianie v obci a v štáte	<p>Štát</p> <ul style="list-style-type: none">• znaky štátu• formy štátu• právny štát• Ústava SR, ústavnosť• občan a právo• ochrana ústavnosti a zákonnosti <p>Demokracia</p> <ul style="list-style-type: none">• princípy• politický systém,• voľby, volebné správanie• volebné systémy	
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • ovládajú praktickú občiansku komunikáciu v styku s úradmi • poznajú mechanizmy ochrany ústavnosti a zákonnosti, uvedú príklady právnych problémov, s ktorými sa môžu občania na nich obrátiť 		
<ul style="list-style-type: none"> • poznajú dokumenty, zakotvujúce ľudské práva • vysvetlia systém ochrany zabezpečujúci ochranu ľudských práv • zdôvodnia, že nie všetko, na čo si človek nárokuje, má na to aj právo • ovládajú svoje práva i práva iných • obhajujú svoje práva, rešpektuje ľudské práva druhých ľudí a osobne sa angažuje proti ich porušovaniu • rozlišujú náplň činnosti orgánov ochrany ľudských práv na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni 	<p>Ľudské práva a slobody</p> <ul style="list-style-type: none"> • ľudské práva • dokumenty • systém ochrany ľudských práv • práva dieťaťa 	<p>Ľudské práva a slobody</p>

<ul style="list-style-type: none"> • rozumejú zákonom a zákonitostiam spoločenského pohybu • vedia posudzovať sociálny vplyv a odhaľovať príčiny sociálnych zmien • chápu príčiny, prejavy a dôsledky migrácie aj na základe informácií z médií 	<p>Spoločenský pohyb v jednotlivých oblastiach spoločenského života</p> <ul style="list-style-type: none"> • problém pohybu v makrosociálnych skupinách, stratifikačné procesy • sociálny vplyv • sociálne zmeny • migrácia 	<p>Spoločenský pohyb v jednotlivých oblastiach spoločenského života</p>
<ul style="list-style-type: none"> • vedia identifikovať prejavy krízy v spoločnosti a ich riešenia aj na príkladoch z histórie • uvedomujú si príčiny a dôsledky vojenských konfliktov a diktatúr • rozumejú pojmu terorizmus- jeho príčinám a dôsledkom • chápu vplyv tohto fenoménu na spoločnosť 	<p>Sociálne a politické napätie</p> <ul style="list-style-type: none"> • spoločenské krízy • vojenský konflikt • terorizmus 	<p>Sociálne napätie v spoločnosti</p>

<ul style="list-style-type: none"> • vyhľadajú informácie o globálnych problémoch vo svete a objektívne ich zhodnotia • dokážu pomenovať globálne problémy sveta, ekonomická kríza, globálny obchod, detská práca, HIV/AIDS, obchodovanie s ľuďmi, chudoba • uvedú príklady na súvislosti medzi globálnymi problémami, a ako sa nás dotýkajú • rozlišujú fakty od mýtov • dokážu si uvedomiť možnosti eliminácie dôsledkov pôsobenia globálnych problémov 	<p>Globálne problémy vo svete</p> <ul style="list-style-type: none"> • globalizácia • ekonomická kríza • globálny obchod • detská práca • HIV/AIDS • chudoba 	<p>Globálne témy v dnešnom svete</p>
<ul style="list-style-type: none"> • vysvetlia prepojenie medzi ľudskými právami a humanitárnym právom • načrtnú etiku humanitárnej akcie • dokážu plánovať a aplikovať humanitárny projekt, ktorý podporuje ľudskú dôstojnosť 	<p>Humanitárna a rozvojová pomoc</p> <ul style="list-style-type: none"> • humanitárna pomoc • rozvojová pomoc • humanitárne právo 	<p>Humanitárna a rozvojová pomoc</p>

<ul style="list-style-type: none"> • vedia sa vcítiť a pochopiť dilemy humanitárnych pracovníkov 	<ul style="list-style-type: none"> • humanitárna akcia • humanitárny projekt 	
<ul style="list-style-type: none"> • uvedú rozdielne znaky filozofie a mýtu • nájdu v texte znaky mytologického a filozofického uvažovania • uvedú rozlišovacie znaky, ktoré odlišujú filozofické otázky od bežných otázok • sformulujú otázku, ktorú konkrétny filozofický text rieši a zaradia ju do filozofickej disciplíny • sformulujú vlastné stanovisko k filozofickému textu a postavia vlastnú otázku na základe inšpirácie filozofickým textom • uvedú základné identifikačné znaky filozofie, vedy, náboženstva, umenia a ideológie a základné diferencie, ktoré odlišujú filozofiu od uvedených významových útvarov 	<p>Filozofia a jej atribúty</p> <ul style="list-style-type: none"> • filozofia a mýtus • filozofické otázky a zdroje filozofických úvah • filozofické disciplíny • filozofia, veda, náboženstvo, umenie ideológia 	<p>Filozofia a jej atribúty</p>

<ul style="list-style-type: none"> • charakterizujú spoločné črty vlastné západnej filozofii ako celku a uvedú odlišnosti, ktoré ju odlišujú od filozofického myslenia spätého s inými kultúrnyimi, resp. civilizačnými okruhmi • uvedú, ktoré témy resp. problémy sú ťažiskové pre jednotlivé obdobia dejín filozofie • vysvetlia príčiny zmien ťažiskových tém a problémov filozofického myslenia • interpretujú dejiny filozofického myslenia ako proces vykazujúci dve rozhodujúce kvalitatívne posuny: <ul style="list-style-type: none"> - ako prechod od skúmania sveta k skúmaniu subjektu, ktorý o svete niečo vypovedá, - ako prechod od „myslenia o svete“ k analýze jazyka, v ktorom svet myslíme a vyjadrujeme • identifikujú a analyzujú problémy, otázky a spory, ktoré zohrávali úlohu kryštalizačného jadra filozofických diskusií a polemík v rámci každej z uvedených myšlienkových domén 	<p>základné znaky západnej filozofie ako celku</p> <ul style="list-style-type: none"> • filozofia ako doba vyjadrená v myšlienke: periodizácia dejín filozofie (antická filozofia, stredoveká filozofia, renesančná filozofia, novoveká filozofia, filozofia 19. storočia, filozofia 20. storočia), ich profilové charakteristiky a kultúrohistorický kontext • základné myšlienkové domény európskeho filozofického myslenia: <ul style="list-style-type: none"> a) myslenie orientované na poznanie sveta (Parmenides, Herakleitos, Aristoteles) b) myslenie orientované na poznávajúci subjekt a na podmienky a možnosti poznávania (R. Descartes, I. Kant) c) myslenie orientované na jazyk (L. Wittgenstein) 	<p>Dejinno-filozofický exkurz</p>
--	---	-----------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • charakterizujú stanoviská uvedených filozofov k ich riešeniu • porovnajú alternatívne riešenia uvedených problémov a zaujmú k nim vlastné stanovisko 		
<ul style="list-style-type: none"> • rozlíšia medzi jednotlivými prvkami náboženstva a vysvetlia ich význam • určia základné identifikačné znaky svetových náboženstiev • identifikujú prejavy náboženskej neznášanlivosti • rozoznajú prejavy sektárskeho myslenia 	<p>Náboženstvo a jeho atribúty</p> <ul style="list-style-type: none"> • prvky náboženstva náboženská viera náboženské symboly náboženské praktiky a prejavy (náboženský kult, náboženské obrady, sviatky a tradície) • kresťanstvo a svetové náboženstvá • alternatívne náboženské prejavy (nové náboženské hnutia) 	<p>Religionistika</p>